

Hanna Nizińska

Konferencja "Kościelne zbiory muzyczne w bibliotekach polskich", Gniezno, 26-28 września 2012 roku

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 123-126

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HANNA NIZIŃSKA
*Biblioteka Katedry Muzykologii
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*

**KONFERENCJA KOŚCIELNE ZBIORY MUZYCZNE
W BIBLIOTEKACH POLSKICH
GNIEZNO, 26–28 WRZEŚNIA 2012 ROKU**

W dniach 26–28 września 2012 roku Gniezno gościło uczestników konferencji „Kościelne zbiory muzyczne w bibliotekach polskich”, zorganizowanej przez Sekcję Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich we współpracy z Archidiecezjalną Komisją ds. Śpiewu, Muzyki Kościelnej i Służby Liturgicznej, Muzeum Archidiecezjalnym, Archiwum Archidiecezjalnym oraz Studium Muzyki Kościelnej w Gnieźnie. Honorowy patronat nad konferencją objął Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński, Prymas Polski Józef Kowalczyk oraz Starosta Gnieźnieński Dariusz Pilak. Patronatu medialnego udzieliło Radio Plus Gniezno.

Konferencja odbywała się w Muzeum Archidiecezjalnym i zgromadziła liczne grono uczestników: bibliotekarzy z archiwów i bibliotek kościelnych, naukowych i publicznych, muzykologów, organistów i studentów. Reprezentowano następujące ośrodki naukowe i instytucje: Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Wrocławski, Akademie Muzyczne w Katowicach i Gdańsku, Bibliotekę Śląska, Narodowy Instytut Fryderyka Chopina w Warszawie, Śląskie Towarzystwo Muzyki Kościelnej, Centrum RISM Biblioteki Narodowej oraz Centralną Redakcję RISM we Frankfurcie nad Menem. Na konferencję zaproszono przedstawicieli bibliotek reprezentujących Federację Bibliotek Kościelnych FIDES, zrzeszającą biblioteki teologiczne, seminaryjne, diecezjalne i zakonne.

Obradom przewodniczył Stanisław Hrabia, przewodniczący Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP, który w imieniu organizatorów powitał uczestników i zaproszonych gości, podkreślając zasadniczy cel konferencji, jakim jest zjednoczenie środowisk zajmujących się muzyką kościelną na co dzień z różnej perspektywy (dokumentacyjnej, badawczej i wykonawczej) oraz wymian doświadczeń i nawiązanie współpracy.

Spotkanie zainauguował Arcybiskup Gnieźnieński, Prymas Polski Józef Kowalczyk, który w uroczystym wystąpieniu zwrócił uwagę na symboliczne znaczenie miejsca obrad, jako „źródła życia narodowego i kościelnego w Polsce” oraz ważką tematykę konferencji, służącą lepszemu poznaniu kościelnych zbiorów muzycznych i będącą wyrazem troski o pozostawione, często zapomniane przez współczesnych „dziedzictwa kościelnej muzyki sakralnej”, które są „świadectwem wiary poprzednich pokoleń”. Nawiązał także do słów Benedykta XVI o przywrócenie zbiorom liturgicznym ich sakralnego wymiaru.

Starosta Gnieźnieński Dariusz Pilak podkreślił wagę takich wydarzeń, jako niezwykle istotnych dla poznania wkładu muzyki kościelnej do historii polskiej kultury. Kilka słów powitania skierowała również do uczestników Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, członek Prezydium Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Tematyka konferencji obejmowała szereg różnorodnych zagadnień związanych z dokumentacją, badaniem, ochroną i popularyzacją zasobów kościelnych w Polsce. Obrady zapoczątkowała refleksja na temat stanu muzyki kościelnej w dobie współczesnej i w przeszłości. Obszerne referaty wygłosili: dr Mariusz Wrona (Warszawa) – *Miejsce muzyki kościelnej we współczesnej liturgii* oraz Hanna Nizińska (Poznań) – *Działalność edytorska ks. Józefa Surzyńskiego w świetle idei cecyliańskich*.

Kolejne wystąpienia koncentrowały się wokół zachowanych źródeł muzycznych w archiwach klasztornych i diecezjalnych oraz problemów ich identyfikacji i wariantowości. Mówili o tym: Guido Kraus (Frankfurt nad Menem) – *RISM: cataloguing music sources – increasing concordances – identifying musical Works*, dr Maciej Jochymczyk (Kraków) – *Problemy atrybucji dzieł religijnych zachowanych w przekazach rękopiśmiennych. Casus twórczości mszalnej Franciszka Perneckera*, Marcin Konik (Kraków) – *Johann Valentin Rathgeber – recepcja twórczości w świetle polskich źródeł*, Jolanta Byczkowska-Sztaba (Warszawa) – *Rękopisy i druki muzyczne w zbiorach archiwum Opactwa OO. Cystersów w Mogile*, Marek Bebak (Kraków) – *Muzycy w księdze wpisów do Bractwa Szkaplerza Świętego z Archiwum OO. Karmelitów na Piasku w Krakowie*, dr Magdalena Walter-Mazur (Poznań) – *Próba wyodrębnienia i charakterystyka muzycznej spuścizny benedyktynek ze Zbioru Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu*, dr Ewa Bielińska-Gałas (Warszawa) – *Piętnastowieczny gradual z kościoła św. Idziego w Głubczycach ms. BOZ Cim 151 w kontekście bernardyńskiej tradycji muzycznej*, prof. UKSW dr hab. Czesław Grajewski (Warszawa) – *Kartuskie źródła officium brewiarzowego w polskich zasobach archiwalnych i bibliotecznych*, Hubert Wojno (Warszawa) – *Stare druki liturgiczno-muzyczne przechowywane w zbiorach parafii pw. Św. Anny w Dąbrówce Kościelnej*, dr hab. Aleksandra Patalas (Kraków) – *Uwagi do repertuaru kapel w Pilicy i Gidlach*, dr Alina Mądry (Poznań) – *Zbiór muzykaliów po*

poznańskiej kapeli farnej-miejskiej a zachowane muzyczne inwentarze z Katedry – konfrontacja repertuaru (ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu), Tomasz Kmita (Wrocław) – Zbiory muzyczne kantoratu kościoła św. Krzysztofa we Wrocławiu, prof. UWr dr hab. Remigiusz Pośpiech (Wrocław) – XIX-wieczne zbiory muzyczne Kościoła p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Opolu.

W kolejnych wystąpieniach zaprezentowano bogactwo druków religijnych, zbiorów muzyczno-liturgicznych, utworów i nagrań, które kryją biblioteki uniwersyteckie, akademickie i parafialne. Pokazują one twórczość kompozytorów, organistów oraz repertuar muzyki kościelnej od średniowiecza aż po czasy współczesne. Tematy takie podjęli: Małgorzata Witowska (Katowice) – *Pobożny pielgrzym. Pieśni pątnicze w drukach religijnych z wydawnictw Franciszka Gielnika, Teofila Nowackiego i Karola Miarki*, Hanna Bias (Katowice) – *Kościelne zbiory muzyczne w Bibliotece Głównej Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Rekonesans badawczy*, Anna Michalska, Dorota Stefaniak (Gdańsk) – *Msze chóralne oraz pieśni maryjne ze zbiorów Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej w Gdańsku – przyczynek do badań nad repertuarem muzyki kościelnej XIX/XX wieku*, ks. dr Michał Sołomieniuk (Gniezno) – *Muzykalia w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie oraz ich odkrywca* – ks. Władysław Zientarski, ks. Andrzej Januchowski (Modliszewko) – *Prywatna biblioteka Floriana Bogackiego, organisty gnieźnieńskiego*, Ewa Hauptman-Fischer (Warszawa) – *Muzykalia cysterek trzebnickich w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*, Ludmiła Sawicka (Warszawa) – *Twórczość Johanna Georga Clementa (1710–1794) kapelmistrza katedry wrocławskiej przechowywana w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie i Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu*, Elżbieta Jasińska-Jędrasz (Warszawa) – *Rękopisy utworów religijnych Mariana Sawy w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*, dr Katarzyna Janczewska-Sołomko (Warszawa) – *Polskie i polonijne nagrania utworów religijnych w XX-leciu międzywojennym*.

Konferencja ukazała szerokie spektrum prac badawczych prowadzonych w różnych środowiskach naukowych, zakonne i klasztorne tradycje muzyczne, repertuar kapel katedralnych i parafialnych, praktykę wykonawczą i zachowane zasoby muzyki kościelnej w Polsce. Uwidoczniała znaczenie Międzynarodowego Katalogu Źródeł muzycznych RISM w pracy bibliotekarzy i muzykologów-źródłoznawców. To międzynarodowe przedsięwzięcie, mające swoją centralę we Frankfurcie nad Menem, od sześćdziesięciu lat rejestruje i identyfikuje rękopiśmienne i drukowane źródła muzyczne przechowywane w bibliotekach, archiwach, klasztorach i prywatnych kolekcjach na całym świecie. Wydawana obecnie elektroniczna baza danych w formie internetowego katalogu nie tylko umożliwi identyfikację anonimowych rękopisów, ale pozwala zbadać zasięg i wzajemne przenikanie się kościelnego repertuaru muzycznego w przeszłości.

Obradom towarzyszyły ożywione dyskusje. W końcowej fazie podkreślono wagę dalszej wspólnej pracy na rzecz wzbudzenia świadomości potrzeby ochrony muzycznych zabytków, konieczności ich katalogowania i opracowywania. Dr Bogumiła Warząchowska z Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w imieniu Federacji Fides podziękowała Sekcji SBP za zaproszenie na konferencję i wyraziła nadzieję na dalsze spotkania.

Konferencję uświetniła msza św. pod przewodnictwem ks. kanonika Ryszarda Figla oraz koncert organowy w wykonaniu organisty Bazyliki Archikatedralnej Ryszarda Superczyńskiego.

Uczestnicy zwiedzili katedrę gnieźnieńską ze słynnymi drzwiami oraz podziemia. W przerwach między obradami mieli niepowtarzalną okazję poznania najcenniejszych dzieł sztuki sakralnej przechowywanych w Muzeum Archidiecezjalnym w Gnieźnie.

Spotkanie w tak szczególnym miejscu przyniosło wymierne efekty nie tylko w postaci wytyczenia szerszych perspektyw do badań religijnej spuścizny muzycznej czy integracji bibliotek muzycznych i kościelnych, ale sprzyjało również zawarciu cennych kontaktów zawodowych.